

Araştırma Makalesi (Research Article)

**KÜLTÜR TURİZMİ ETKİNLİĞİ OLARAK TROYA MÜZESİ TURU GERÇEKLEŞTİREN
TURİST REHBERLERİNİN AKILLI TEKNOLOJİLERE BAKIŞ AÇILARININ
BELİRLENMESİ (DETERMINING THE PERCEPTIONS OF TOURIST GUIDES CONDUCTING
TOURS AT THE TROY MUSEUM AS A CULTURAL TOURISM ACTIVITY ON SMART
TECHNOLOGIES)****

Oğuz DİKER^{1*} (orcid.org/ 0000-0002-9538-1621)

Ayhan CANDAN² (orcid.org/ 0009-0005-1330-1536)

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Müzecilik Bölümü, Çanakkale, Türkiye

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye

Özet

Bu çalışma, turist rehberlerinin müzelerde kullanılan akıllı teknoloji uygulamalarına yönelik bakış açılarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Çanakkale ilindeki Troya Müzesi'ne kültür turu düzenleyen rehberler üzerine gerçekleştirilen araştırma bulgularına göre, rehberlerin dijital okuryazarlık düzeyleri anlatım kalitesini doğrudan etkilemektedir. Teknolojiye hâkim olan rehberlerin daha akıcı, tutarlı ve etkileşimli bir anlatım sunduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte bazı rehberler, dijital sistemlere aşırı bağımlılığın mesleki kimliği zayıflatabileceği endişesini dile getirmiştir. Bu durum, teknolojinin rehberlikte tamamlayıcı bir araç olarak kontrollü ve bağlama uygun şekilde kullanılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzecilik, Akıllı Teknoloji, Troya Müzesi, Kültürel Miras, Turist Rehberi

Abstract

This study aims to determine the perspectives of tourist guides regarding the smart technology applications used in museums. According to the findings obtained from guides who conduct cultural tours at the Troy Museum in the province of Çanakkale, the digital literacy levels of guides directly influence the quality of their narration. It has been observed that guides who are proficient in using technology provide more fluent, consistent, and interactive explanations. However, some guides expressed concerns that excessive dependence on digital systems may weaken their professional identity. These findings indicate that technology should be used as a complementary tool in guiding, applied in a controlled and context-appropriate manner.

Keywords: Museology, Smart Technology, Troy Museum, Cultural Heritage, Tourist Guide

Giriş

Yabancı ve yerli ziyaretçiler geziler esnasında gittikleri yerlerde bulunan müzeleri deneyimlemektedirler. Müzelerde geçirilen zamanın etkililiğinin yanında, öğrenilen bilgilerin kalıcılığı müze nesnesi ile kurulan etkileşimin derinliğine bağlıdır. Müze nesnesine yüklenen derinlik ile interaktif öğrenme imkanı etkileşimi arttırmaktadır. Bu bağlamda müzelerde gerçekleştirilen rehberli gezilerde ortaya çıkan etkileşimin ziyaretçi memnuniyet oranlarının arttırdığı ifade edilmektedir (Manav ve Soybalı, 2020: 29).

Farklı kültürel unsurlarla zenginleştirilmiş müzelerde rehberlerin ziyaretçilerle etkili bir iletişim kurabilmesini sağlayan araçlar artık yalnızca kapsamlı uzmanlık bilgisine dayanmak zorunda değildir. Klasik müzecilik anlayışında rehberlerin her müze ve koleksiyon üzerine derinlemesine bilgi sahibi olması beklenirken, günümüzde bu rolün önemli bir kısmı teknolojik uygulamalar tarafından desteklenmektedir.

Geçmişte rehberlerin geniş bir kültürel çeşitlilik içinde sergilenen tüm eserleri ayrıntılı biçimde bilmesi neredeyse bir zorunluluktur. Ancak her müze, eser ve tarihsel bağlam için uzman düzeyinde hâkimiyet

**Bu makale, 2025 yılı Ocak ayında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kültürel Miras Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programında yüksek lisans tezi olarak gerçekleştirilmiştir.

*Sorumlu yazar: oguzdiker@comu.edu.tr

DOI: 10.33083/joghat.2025.565

geliştirmek uzun yıllara yayılan yoğun bir uzmanlık süreci gerektirir. Bu nedenle günümüzün hızla değişen kültürel turizm ortamında rehberlerin bu beklentiyi tek başına karşılaması oldukça güçtür.

Bu noktada müzelerde kullanılan dijital rehberlik araçları, akıllı sistemler ve etkileşimli teknolojiler devreye girerek rehberlerin bilgi eksikliği olmaksızın ziyaretçilerle etkili bağ kurmasına yardımcı olur. Dolayısıyla günümüzde asıl önemli soru, turist rehberlerinin bu akıllı teknolojileri kullanma düzeyi ve yeni teknolojilere yönelik tutumlarının ne olduğudur. Bu durum, rehberlerin mesleki performansını ve ziyaretçi deneyimini doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışma dünyaca ünlü Troya Müzesini ziyaret eden ve müzede anlatım yapan turist rehberlerinin akıllı teknolojilere bakış açılarının belirlenmesidir. Çalışma kapsamında akıllı teknolojilerin müzecilikte kullanımı ortaya konulacak, Troya Müzesi özelinde söz konusu teknolojiler çeşitlendirilerek bu teknolojilere karşı rehberlerin bakış açıları ortaya konulacaktır.

Kavramsal Çerçeve

Akıllı teknolojilerin çok hızlı bir şekilde gelişmesinden dolayı etki alanları ve kapsamı giderek artmaktadır. Yapay zeka makine öğrenmesi ve büyük veri analizini kullanarak geçmişte geçmişte cansız kabul edilen nesnelere bilişsel farkındalık ekleyen bir teknoloji haline geldiği görülmektedir (Altun ve Zencirkıran, 2021: 320). Dijital gerçeklik teknolojileri incelenirken günümüzde kullanılan dijital ortamların konumu ve kullanım sıklıkları önem arz etmektedir (Künüçen ve Samur, 2021: 39). Gün geçtikçe kullanım alanı genişleyen akıllı teknolojilere sosyal yaşamın hemen her alanında sıklıkla rastlamak mümkündür. Bu alanlardan biri de müzelerdir.

Müzeler teknolojiyi odağa alan yaşam biçimini benimsemekte ve böylece yeni müzecilik kavramı vücut bulmaktadır. Günümüzün teknoloji odaklı yaşam biçimi içerisinde sanat ve bilim, kaçınılmaz bir şekilde bu değişime ayak uydurmak zorundadır (Ecer, 2023: 89).

Akıllı teknolojilerin kullanıldığı müzelerde ziyaretçiler, kendilerini çoğu zaman farklı bir duygu ve algı deneyimi içinde bulmaktadır. Müzelerde kullanılan teknolojik gelişmelerde en çok en yaygın olanları 3/D hologramlardır. Sonrasında yaygın uygulamalar ise sanal görseller ile sanal gerçeklik uygulamaları, kulaklık, dokunmatik ekranlar, simülasyonlar ve sinevizyon gösterileri şeklinde sıralanmaktadır (Düzgün, 2022: 201). Müzelerde kültürel zenginliğin topluma sunulabilmesine olanak sağlayan yeni sunum ve anlatım yöntemleri kullanılmaya başlandıkça müzelere olan ilgi de artmaya başlamıştır (Ersoy, 2016: 1).

Kültür turlarında müzeler, tarihi ve sanatsal mirasın korunması, ziyaretçilere bilgi aktarılması ve destinasyonların kültürel kimliklerinin sergilenmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Müzeler, geçmiş uygarlıkların, sanatın, bilimsel gelişmelerin ve toplumların kültürel yapılarının anlaşılmasını sağlar (Kalaba, 2022: 103). Geleneksel müzelerin yanı sıra, interaktif ve dijital teknolojilerle donatılmış müzeler, ziyaretçilere daha etkileyici ve akılda kalıcı deneyimler sunar (İşçi, vd. 2020: 31). Artırılmış gerçeklik veya sanal gerçeklik ile sunulan içerikler, ziyaretçilerin geçmişe yolculuk yapmasını sağlamaktadır (Güzel ve Sucaklı, 2020: 80-8).

Akıllı teknolojilerin müzelerde kullanımlarına Türkiye’deki önemli örnekleri içerisinde artırılmış gerçekliğin kullanıldığı Bergama ilçesinde yer alan şehrin koruyucu tanrıları Athena, Zeus, Asklepios ve Kızıl Avlu Tapınakları gösterilebilir (Uzun ve Gözel, 2022: 283). Bir başka örnek Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesidir. Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi müze içerisinde artırılmış gerçeklik uygulamaları ile de ziyaretçilerine daha fazla etkileşim katmaya çalışılmaktadır. Sanatsal el yazması kitapların sergilendiği bölümde tabletler yoluyla AG uygulamaları sunulmaktadır (Coşkun, 2021:112).

Müzede akıllı teknoloji kullanımına İstanbul’da Topkapı, Ayasofya, Arkeoloji ve Kariye Müzeleri Türkiye’den verilecek diğer örnekler olarak gösterilebilir. Akıllı telefonlara yüklenen karekod programı vasıtasıyla müze, galeri, eser ve sergi alanı hakkında bilgi alınmaya yardımcı olan “cepten gezilen müzeler” uygulaması bu müzelerde kullanılmaktadır (Erbay, 2021: 35).

Troya Müzesi, son dönem akıllı teknolojilerin kullanıldığı müzelerden Türkiye’deki en önemli örneklerinden bir diğeridir. Mimari açıdan ödüllü bir yapı olan müze, aynı zamanda anlatım bütünlüğü içerisinde akıllı teknolojiler ile öne çıkmaktadır. Müze, Troya’nın tarihsel, arkeolojik ve kültürel değerleri göz önünde bulundurulduğunda, yerli ve yabancı ziyaretçi sayısını artıracak, daha kapsamlı hizmet verecek, ziyaretçinin daha uzun süre müzede vakit geçirmesini sağlayacak, ayrıca Çanakkale’nin sosyal ve ekonomik alanda değerlerini arttırarak, Çanakkale ve bölgeyi çekim noktası haline getirecek bir yapı ihtiyacından doğmuştur (Kuyrukçu, 2021: 56).

Çanakkale ilinde, Tevfikiye Köyü'nün yakınında ve antik kente komşu bir alanda konumlanan Troya Müzesi, 2018 yılında ziyarete açılmış olup dört katlı bir yapı olarak hizmet vermektedir. Müze, Troas Bölgesi'nden elde edilen zengin arkeolojik materyali ziyaretçilere sunmaktadır. Geleneksel sergileme anlayışının ötesine geçerek karma gerçeklik uygulamaları, artırılmış gerçeklik (AG), iki ve üç boyutlu görsel içerikler, sesli sunum sistemleri, ışık yansıtma teknikleri ile analog ve dijital oyunlar gibi çeşitli teknolojik öğelerle desteklenmiştir (Diker, 2019: 197).

Troya Müzesi'nin sahip olduğu teknolojik donanım; gerçek zamanlı etkileşimli görüntüler, farklı ses ve ışık uygulamaları, üç boyutlu canlandırmalar ve artırılmış gerçeklik destekleri sayesinde eserlerin ve bulundukları dönemin daha kapsamlı şekilde kavranmasına olanak sağlamaktadır. Bu teknolojik düzenlemeler, her vitrinde yer alan objelerin bir bütün olarak ele alınmasına imkân vererek müze içinde bütüncül, etkili ve etkileşim temelli bir öğrenme deneyimi yaratmaktadır (Diker, 2019: 219).

Yöntem

Turist rehberleri kültürel mirasın aktarım elçisi rolü ile öne çıkmaktadır (Çokal ve Aslan, 2016: 54). Müze ve ören yerlerinde uygulamaya geçilen “head set” sistemi, GPS- navigasyon teknolojileri, akıllı telefonlar, ulaşım sistemlerindeki gelişmeler bir yandan rehberleri mesleklerini icra etme hususunda etkilemekteyken diğer yandan tura katılan turistleri de son derece olumlu etkilemekte, tura olan katılımı veya alınan verimi arttırdığı düşünülmektedir (Çakmak ve Demirkol, 2017: 224).

Söz konusu hususu araştıran farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bunlar içerisinde müze turu gerçekleştiren rehberlere yönelik gerçekleştirilen örnekleri yaygın değildir. Söz konusu araştırma, kültürel mirasın aktarımında ve aktarımın kalıcı olması amacıyla müzelerde hizmete sunulan akıllı teknolojilerin uygulamada rehberler tarafından nasıl algılandığı üzerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı Troya Müzesi'nde tur yapan turist rehberlerinin müzede kullanılan akıllı görüşlerinin belirlenmesidir.

Nitel araştırma yönteminden yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Solak (2012) tarafından uyarlanan “Akıllı Tahtayı Kabul ve Kullanım Niyeti Ölçeği” Sönmez ve Akgül (2015) teknolojiye hazır buluşluluk ölçeklerinin uyarlanması ile oluşturulan toplam 13 açık uçlu soru ile rehberlerin müze teknolojilerine bakış açıları belirlenmiştir .

Özel ilgi olması nedeniyle çalışma içerisine, müze içerisinde turistlere anlatım yapan ve akıllı teknolojiler konusunda bilgi sahibi olan rehberler örneklem grubuna dahil edilmiştir. Örneklem belirleme aşamasında en fazla tercih edilen yaklaşımlardan diğeri ise teorik doygunluğun esas alınmasıdır. Bu doğrultuda veriler tekrar etmeye başladığında ve yeni bir bilgi üretilmediğinde teorik doygunluğa ulaşılacağı varsayılmaktadır (Karahan vd., 2022:91). Bu bakış açısı çerçevesinde, 24. katılımcıdan itibaren veriler tekrar etmeye başlamasından ötürü örneklem sayısı 24 ile sınırlı tutulmuştur.

Araştırmada turist rehberlerinin Troya Müzesi'nde uygulanan akıllı teknolojilerin gelen ziyaretçilere anlatım esnasında ne gibi faydalar sağladığı ve turizm paydaşları ile birlikte gelişen teknoloji sonucunda talepler doğrultusunda hangi çalışmalar yapılması gerektiğine karar verilmesine yardımcı olmak hedeflenmiştir. Elde edilen veriler, Maxqda programı ile veri analizi yöntemlerinden içerik ve tematik analiz yapılmıştır.

Turist rehberlerinin konu ile ilgili görüş ,düşünce ve önerilerini analiz yöntemleri kullanılarak tekrar eden kodlar sonucunda şekiller ve istatistik bilgileri anlamlandırmak ve kolay anlaşılması hedeflenmektedir.

Bu çalışma Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulunun 05.10.2023 tarih ve 12/41 sayılı kararı ile Etik Kurul Onayına sahiptir.

Bulgular

Bu araştırmaya dahil olmayı kabul eden turist rehberlerinin demografik bilgiler ile tanımlayıcı istatistikler aşağıdaki Tablo 1' de verilmektedir

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Katılımcı	Cinsiyet	Eğitim	Yaş	Çalışma Yılı	Çalışma Bölgesi	Çalışma Kartı Dili
K-1	K	Yüksek Lisans	30	2	Marmara	İngilizce
K-2	E	Doktora	42	15	Ülkesel	İngilizce italyanca

K-3	E	Yüksek Lisans	40	5	Marmara, Ege, Akdeniz, İç Anadolu, Karadeniz.	İngilizce
K-4	E	Doktora	47	25	Ülkesel	İngilizce Endonezce
K-5	E	Lisans	64	40	Ülkesel	Almaca ingilizce
K-6	K	Lisans	27	1.5	Marmara	İngilizce
K-7	E	Yüksek Lisans	42	19	Ülkesel	Almanca
K-8	E	Lisans	41	19	Ülkesel	İngilizce
K-9	E	Yüksek Lisans	31	4	Marmara	İngilizce
K-10	E	Lisans	28	1	Marmara	İngilizce
K-11	E	Lisans	41	20	Ülkesel	İngilizce
K-12	E	Yüksek Lisans	55	20	6 Bölge	İngilizce-Almanca
K-13	E	Lisans	42	19	Ülkesel	İngilizce, Endonezce
K-14	K	Yüksek Lisans	50	2	Marmara	Endonezce
K-15	E	Doktora	38	12	Marmara-Güneydoğu Anadolu	Rusça
K-16	E	Lisans	30	6	Marmara, iç Anadolu, Ege Akdeniz, güneydoğu Anadolu	İngilizce
K-17	E	Önlisans	64	17	Marmara, Ege	İngilizce
K-18	E	Yüksek Lisans	39	2	Marmara	Arapça
K-19	E	Yüksek Lisans	59	3	Marmara	Arapça
K-20	E	Yüksek Lisans	62	20	Marmara, İç Anadolu, Karadeniz, Doğu Anadolu	Endonezce
K-21	E	Yüksek Lisans	59	3	Marmara-İç Anadolu	Endonezce
K-22	K	Yüksek Lisans	29	2	Marmara, Ege, Karadeniz	İngilizce
K-23	E	Yüksek Lisans	55	2	Marmara, Ege, İç Anadolu	Endonezce
K-24	E	Yüksek Lisans	46	2	Marmara, Ege, İç Anadolu	Endonezce

Katılımcıların yaklaşık %17'si (4 kişi) kadın, %83'ü erkek rehberlerden oluşmaktadır. Emek yoğun bir sektör olan turizmin rehberlik iş kolu, uzun çalışma saatleri ile birlikte çalışanların serbest zamanlarının kısıtlılığı ile bilinmektedir. Özellikle örnekleme ulaşma noktasında söz konusu durum önemli bir kısıt olarak karşımıza çıkmıştır.

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde %54'ünün yüksek lisans, %29'unun lisans, %13'ünün doktora, yaklaşık %4'ünün ise önlisans mezunu oldukları görülmektedir. Lisansüstü eğitim alan katılımcılar toplam katılımcıların %67'sini oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun (yaklaşık %67) 40 yaş ve üzeri yaşta olduğu görülmektedir. Çalışma yılları açısından değerlendirildiğinde en fazla çalışma süresi 40 yıl en düşük çalışma süresi ise 1 yıl olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar içerisinde sık tekrar edilen ifadelerden kodlar, kod matrisleri vasıtasıyla kategoriler ve nihayetinde temalar belirlenerek sonuçlar analiz edilmiştir. Tablo 2'de görüleceği üzere yapılan analizler sonucunda 33 kod 11 kategori ve 5 tema tespit edilmiştir. Analiz sonuçları anlatımı güçlendirmek için doğrudan alıntılar ile desteklenerek aşağıda belirtilmiştir.

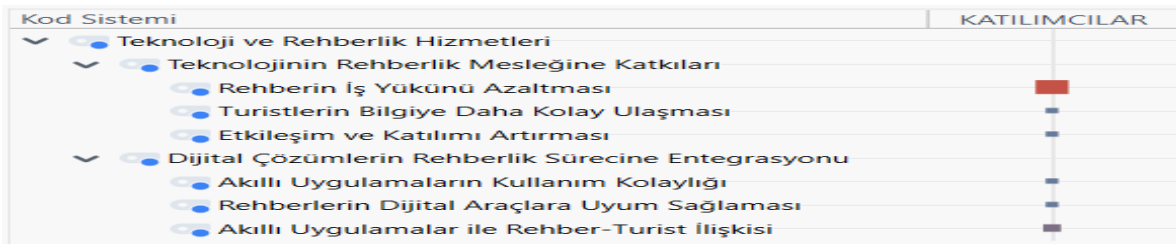
Tablo 2. Araştırmanın Tema, Kategori ve Kod listesi

Tema	Kategori	Kod
Teknoloji ve Rehberlik Hizmetleri	Teknolojinin Rehberlik Mesleğine Katkıları	Rehberin İş Yükünü Azaltması

				Turistlerin Bilgiye Daha Kolay Ulaşması Etkileşim ve Katılımı Artırması Akıllı Uygulamaların Kullanım Kolaylığı
			Dijital Çözümlerin Rehberlik Sürecine Entegrasyonu	Rehberlerin Dijital Araçlara Uyum Sağlaması Akıllı Uygulamalar ile Rehber-Turist İlişkisi
Teknoloji Kullanımının Kolaylığı ve Etkililiği	Müzelerde Kullanılan Teknolojik Araçların Erişilebilirliği ve Anlaşılabilirliği			Kolay Kullanım ve Anlaşılır Yapı
			Teknoloji Kullanımının Rehberlerin Mesleki Performansına Etkisi	Ziyaretçiler İçin Kullanım Kolaylığı Teknolojik İmkanların Yetersizliği Anlatımı Güçlendirme ve Zenginleştirme
Teknoloji ve Mesleki Gelişim			Teknoloji Takibi ve Dijital Okuryazarlık	Bilgi Aktarımını Kolaylaştırma Dijital Araçların Rehberin Rolüne Etkisi Teknoloji Takibini Sağlama Dijital Okuryazarlığın Önemi
			Mesleki Eğitimde Teknolojinin Rolü	Teknoloji Kullanımına Karşı Tutumlar Teknoloji Destekli Eğitim Modelleri Meslek Standartlarına Etkisi Gelecekteki Teknoloji Kullanımı
Akıllı Uygulamaların Anlatıma Etkisi			Etkileşimli Anlatım Teknikleri	Teknoloji Destekli Anlatımın Ziyaretçiye Etkisi Anlatımı Güçlendirme ve Kolaylaştırma Ziyaretçi Deneyimine Katkısı
			Dijital İçeriklerin Rehber Anlatımına Katkısı	Daha Açıklayıcı ve Zengin İçerikler
Teknolojik Hazırbulunuşluk ve Bilişsel Yeterlilik			Rehberlerin Dijital Okuryazarlık Seviyesi	Bilginin Daha Kalıcı Hale Gelmesi Teknolojik Desteklerin Yetersizlikleri Rehberlerin teknoloji kullanımına yatkınlığı Dijital araçlarla çalışma konusunda yeterlilik düzeyi Teknolojiye açık olan ve kapalı olan rehberler arasındaki farklar
			Yeni Teknolojilere Uyum Sağlama Becerisi	Teknoloji kullanımını öğrenme sürecinde yaşanan zorluklar Dijital araçların sürekli güncellenmesi nedeniyle adaptasyon gerekliliği Teknolojik değişimlerin rehberler üzerinde yarattığı baskılar
			Teknolojik Araçların Mesleki Kullanımı	Rehberlerin teknolojiye uyum sağlama çabaları Dijital uygulamaların meslek pratiği içindeki rolü Teknolojik gelişmeleri takip eden rehberlerin avantajları

Müze rehberliği mesleği, dijitalleşme süreciyle birlikte dönüşüme uğramakta ve teknolojik araçların rehberlik hizmetlerine entegrasyonu giderek artan bir önem kazanmaktadır. Şekil 1’de görüldüğü üzere, bu tema kapsamında iki temel kategori öne çıkmaktadır: *Teknolojinin Rehberlik Mesleğine Katkıları* ve *Dijital Çözümlerin Rehberlik Sürecine Entegrasyonu*. Her iki kategori altında yer alan alt kodlar, teknolojinin hem rehberin mesleki yükünü hafifletme potansiyelini hem de rehber-turist etkileşimini yeniden şekillendirme gücünü gözler önüne sermektedir. Özellikle “Rehberin İş Yükünü Azaltması” koduna yapılan yoğun atıflar, bu alandaki teknolojik uygulamaların en çok bu yönüyle dikkat çektiğini göstermektedir. Dijital çözümlerin kullanım kolaylığı ve rehberin bu araçlara uyum sağlaması gibi unsurlar, teknolojinin rehberlik pratiğini destekleyici ancak sınırlı biçimde dönüştürücü rolünü tartışmaya açmaktadır.

Şekil 1. Teknoloji ve Rehberlik Hizmetleri Temasına İlişkin Kod Matrisi

Akıllı teknolojilerin rehberlik mesleğine katkısı üzerine yapılan değerlendirmeler, rehberlerin mesleki yüklerini hafifleten ve anlatım süreçlerini sadeleştiren uygulamaların önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Katılımcılar, özellikle betimleme yükünün azaldığını, zaman kazanımı sağlandığını ve anlatımın daha verimli hale geldiğini vurgulamaktadır.

“Evet, katkı sunmaktadır” (Katılımcı 14).

“Evet gerçekleştirebiliriz. Betimleme yapmaya gerek kalmaz” (Katılımcı 2). Teknolojinin rehberlik mesleğine katkısının yalnızca iş yüküyle sınırlı olmadığı, aynı zamanda ziyaretçilerin dikkatini çekme ve onların deneyimini zenginleştirme yönünde de etkili olduğu görülmektedir.

“Hat safhaya çıkarır. Müşterilerin daha çok ilgisini çekmekte ve rehberin işini görsel anlamda kolaylaştırmaktadır” (Katılımcı 3).

Dijital çözümlerin rehberlik sürecine entegrasyonu kapsamında değerlendirilen akıllı uygulamalar, rehber-turist etkileşimini dönüştüren önemli bir unsur hâline gelmektedir. Bu uygulamalar, ziyaretçinin bilgiye doğrudan ulaşmasını sağlarken, rehberin anlatımını destekleyici ve yönlendirici bir araç olarak işlev kazanmaktadır. Rehberin müze içindeki rolü teknolojiyle beraber değişmekte, anlatımın bazı bölümleri uygulamalar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

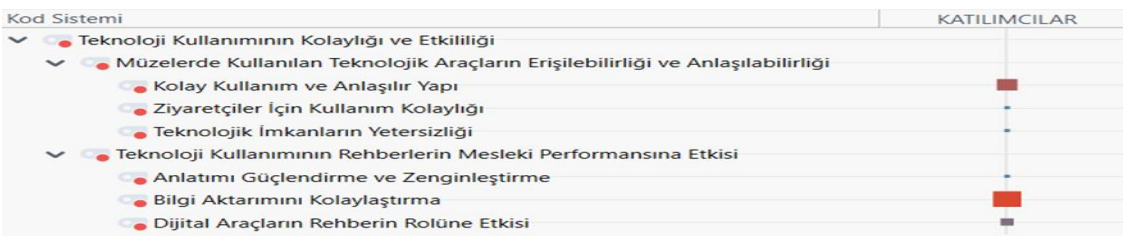
“Evet sunar. Çünkü akıllı uygulamalar ile geziler kolaylıkla yapılabilir hale gelir” (Katılımcı 3).

Ziyaretçilerin teknolojiyi bağımsız bir şekilde kullanabilmeleri, rehberlik deneyiminin doğrudanlık düzeyini değiştirmektedir. Bazı durumlarda ziyaretçilerin rehber eşliğine ihtiyaç duymadan akıllı uygulamaları etkin biçimde kullanabildikleri görülmektedir. Bu uygulamalar, özellikle müzeye aşinalığı olmayan ziyaretçilerin temel bilgiye ulaşmasını sağlarken, rehberli turlarda da anlatımın çeşitlenmesini mümkün kılmaktadır.

“Bazı uygulamalar rehber eşliğinde ve hatta müzeyi tanıyan rehber tarafından kullanılmakta, müstakil ziyaretçi teknolojiyi fark ettiğinde kullanmakta” (Katılımcı 20).

Rehberlik hizmetlerinde teknolojinin işlevselliği yalnızca sahip olunan araçlarla değil, bu araçların ne denli erişilebilir ve anlaşılabilir olduğuyla da doğrudan ilişkilidir. Şekil 2’de gösterildiği üzere, bu temada iki temel kategori dikkat çekmektedir: Müzelerde Kullanılan Teknolojik Araçların Erişilebilirliği ve Anlaşılabilirliği ile Teknoloji Kullanımının Rehberlerin Mesleki Performansına Etkisi. Özellikle “Bilgi Aktarımını Kolaylaştırma” kodunun yüksek sayıda katılımcı görüşüyle öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, teknolojinin yalnızca bilgi sunmakla kalmayıp rehberin anlatım sürecini yapılandırmasında da önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Şekil 2. Teknoloji Kullanımının Kolaylığı Ve Etkililiği Temasına İlişkin Kod Matrisi

Müzelerde kullanılan teknolojik araçların erişilebilirliği ve anlaşılabilirliği bağlamında yapılan değerlendirmeler, teknolojik sistemlerin büyük oranda kullanıcı dostu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcıların büyük bölümü teknolojik donanımların müze içerisinde rahatlıkla kullanılabildiğini, açıklayıcı metinler ve yönlendirme sistemlerinin yeterli olduğunu ifade etmiştir.

“Evet kolay ve anlaşılır. Her bir teknoloji içeren sergide mutlaka bilgilendirme etiketi mevcut” (Katılımcı 2)

“Evet oldukça kolay ve anlaşılır biçimde. Açıklayıcı metinler mevcut” (Katılımcı 3).

Ziyaretçilerin teknolojik sistemlere erişiminde yaş sınırlamasının ortadan kalktığı gözlemlenmektedir. Özellikle çocuk ziyaretçilerin oyun oynar gibi teknolojiyle etkileşime girmesi, sistemin kolay ve eğlenceli olmasının etkili bir yansımasıdır. Teknoloji yalnızca bilgi aktarımını değil, deneyimin kendisini de dönüştüren bir yapıya bürünmektedir. Kullanım kolaylığı sayesinde rehberin anlatımına paralel bir dijital deneyim yaşamak, ziyaretçinin müze içeriğiyle kurduğu bağın güçlenmesine katkı sağlamaktadır.

“Evet, kolay ve anlaşılır. Küçük yaştaki öğrenciler dahil oyun oynar gibi kullanabiliyor” (Katılımcı 9)

“Hem de çok kolaylık sağlar. İşimiz kolaylaşır. Bu sayede küçük yaştaki müşteriler setleri anlamakta zorlanmaz” (Katılımcı 3).

Ziyaretçiler için geliştirilen dijital sistemlerin pratikliği, rehbersiz yapılan turlarda da kullanılabilirliği arttırmaktadır. Bazı rehberlerin aktardığına göre, teknolojiyle ilk karşılaşan ziyaretçiler bile sistemlerin içeriğini hızlıca kavrayabilmekte ve kendi kendilerine yönlenebilmektedir. Bu da müzenin erişilebilirliğini yalnızca rehberli anlatıma bağlı olmaktan çıkararak, bireysel deneyimi mümkün kılan bir yapıya dönüştürmektedir.

“Bazı uygulamalar rehber eşliğinde ve hatta müzeyi tanıyan rehber tarafından kullanılmakta, müstakil ziyaretçi teknolojiyi fark ettiğinde kullanmakta” (Katılımcı 20)

“Kolay anlaşılır ve oldukça pratik” (Katılımcı 16).

Teknolojik içeriklerin yalınlık düzeyi arttıkça, müze içerisindeki dolaşımın daha etkin hâle geldiği ifade edilmektedir. Rehberler, teknolojinin hem anlatımı kolaylaştırıcı hem de zaman kazandırıcı bir araç olduğunu belirtmektedir. Bu da teknolojiyi yalnızca bilgi sunan bir araç olarak değil, aynı zamanda akışı hızlandıran bir unsur olarak değerlendirme gerekliliğini doğurmaktadır. Ziyaretçilerin sergi içeriğine kendi hızlarında erişebilmeleri, bireysel öğrenme deneyimlerinin de önünü açmaktadır.

“Uygulamanın nitelikli ve anlaşılır olması halinde evet” (Katılımcı 21).

Buna karşın, bazı katılımcılar teknolojik araçların her zaman erişilebilir durumda olmadığını ifade etmektedir. Fiziksel donanım eksiklikleri ya da teknik arızalar, kullanıcıların teknolojiyle kurduğu etkileşimi zaman zaman sınırlamaktadır. Sistemlerin bakım gerektirmesi, teknolojinin sürdürülebilirliğini zorlaştırmakta ve sunulan dijital deneyimi sekteye uğratabilmektedir. Ayrıca tüm teknolojik içeriklerin her kullanıcıya hitap etmeyebileceği de vurgulanmaktadır.

“Bazılarının bakıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 6)

“Göreceli” (Katılımcı 11).

Teknolojik imkanların yetersizliğine ilişkin dikkat çeken bir diğer unsur ise içeriklerin sınırlı olması ve ziyaretçilerin takibini zorlaştıracak şekilde yapılandırılmasıdır. Metin yoğunluğu, anlatım biçimi ve ekran kullanımı gibi unsurlar ziyaretçilerin dikkatini dağıtabilmekte, anlatımın verimliliğini düşürebilmektedir. Bu durum, teknolojik içeriklerin sadece mevcut olması değil, aynı zamanda kullanıcı dostu biçimde tasarlanması gerektiğine işaret etmektedir.

“Zamanlama konusunda teknoloji kullanılan noktalar panolarda olduğu gibi kelime sınırı, ziyaretçinin takip sınırı hesaplanarak yapılmalı” (Katılımcı 20).

Akıllı teknolojilerin rehberlik süreçlerine entegrasyonu, anlatımın görsel ve işitsel öğelerle zenginleştirilmesi yönünde olumlu katkılar sunmaktadır. Rehberin betimleme yükünü azaltarak anlatımı destekleyen dijital içerikler, daha etkili bir aktarımı mümkün kılmaktadır. Katılımcılar, anlatımın güçlendiğini, sunumların daha dikkat çekici ve kalıcı hâle geldiğini ifade etmektedir. Görsel donanımın desteğiyle, rehberin anlatımı somutlaşmakta ve ziyaretçilerin dikkatini daha uzun süre canlı tutabilmektedir.

“Evet sunar. Rehberin işini kolaylaştırır. Rehber betimleme yapmak zorunda kalmaz” (Katılımcı 2)

“Evet, katkı sunmaktadır” (Katılımcı 14)

“Evet. Kesinlikle katılıyorum” (Katılımcı 24).

Teknolojinin mesleki performansa katkısı yalnızca anlatımın zenginleşmesiyle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda bilgi aktarımını da kolaylaştırmaktadır. Rehberlerin teknoloji destekli anlatımları, objelerle ilgili bilgilerin daha hızlı ve eksiksiz aktarılmasını sağlamaktadır. Simülasyonlar, dijital panolar ve üç boyutlu

görseller gibi unsurlar, anlatımı sadeleştirerek zaman kazandırmakta ve bilgi aktarımında tekrar ihtiyacını azaltmaktadır. Bu durum rehberin etkinliğini artırırken, anlatımın standartlaşmasını da beraberinde getirmektedir.

“Simülasyon vb. uygulamalar bilgi aktarımını önemli ölçüde kolaylaştırabilir” (Katılımcı 6)

“Evet. Daha hızlı ve akıcı bir bilgi paylaşımı sağlayabilirim” (Katılımcı 24).

Dijital teknolojilerin anlatımı güçlendirme yönündeki etkilerine karşın, rehberin rolünü dönüştürme süreci katılımcılar arasında farklı değerlendirmelere neden olmaktadır. Bazı rehberler, teknolojinin anlatımı sınırlayabileceğini, özellikle her eser için uygulama geliştirmenin anlatımın doğallığını bozabileceğini savunmaktadır. Ziyaretçilerin hayal gücüyle kuracakları bağın teknolojik içerik tarafından sınırlandırılması, rehberin özgün anlatım tarzını gölgeleme riski taşımaktadır.

“Hayır katılmıyorum. Müzede gezerken her eser o şekilde kullanılmamalı.

Hayal gücünü kullanarak eseri gözümüzde canlandırmak da önemlidir” (Katılımcı 9)

“Her esere gerek yok” (Katılımcı 11).

Dijital araçların rehberin mesleki konumunu nasıl etkilediği sorusu, katılımcıların farklı mesleki bakış açılarıyla yanıtladığı karmaşık bir konu hâline gelmektedir. Rehberin özgün anlatım dili ve etkileşim kapasitesi, dijital uygulamalar tarafından taklit edilemeyen bir nitelik olarak değerlendirilmektedir.

“Akıllı uygulamalarda yapılacak anlatımlar belli bir kalıpla sınırlı olacaktır. Rehberler ise daha geniş bir bilgiye ve farklı bir anlatım üslubuna sahiptir” (Katılımcı 21)

“Müzedeki teknolojiler etkili bir anlatım için rehberlere sınırlı oranda katkı sağlar” (Katılımcı 21).

Teknolojik yeniliklerin rehberlik mesleği üzerindeki etkisi yalnızca uygulama alanlarıyla sınırlı kalmamakta, aynı zamanda mesleki gelişimin yönünü de biçimlendirmektedir.

Şekil 3 incelendiğinde, bu tema iki ana başlık altında yapılandırılmıştır: Teknoloji Takibi ve Dijital Okuryazarlık ile Mesleki Eğitimde Teknolojinin Rolü. Özellikle “Teknoloji Takibini Sağlama” ve “Teknoloji Destekli Eğitim Modelleri” kodlarına yapılan yoğun atıflar, dijital dönüşümün mesleki yetkinliklerin güncellenmesinde ve yeniden yapılandırılmasında önemli bir dinamik olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 3. Teknoloji ve Mesleki Gelişim Temasına İlişkin Kod Matrisi

Kod Sistemi	KATILIMCILAR
✓ Teknoloji ve Mesleki Gelişim ✓ Teknoloji Takibi ve Dijital Okuryazarlık ✓ Teknoloji Takibini Sağlama ✓ Dijital Okuryazarlığın Önemi ✓ Teknoloji Kullanımına Karşı Tutumlar ✓ Mesleki Eğitimde Teknolojinin Rolü ✓ Teknoloji Destekli Eğitim Modelleri ✓ Meslek Standartlarına Etkisi ✓ Gelecekteki Teknoloji Kullanımı	✓ Teknoloji Takibini Sağlama ✓ Dijital Okuryazarlığın Önemi ✓ Teknoloji Kullanımına Karşı Tutumlar ✓ Teknoloji Destekli Eğitim Modelleri ✓ Meslek Standartlarına Etkisi ✓ Gelecekteki Teknoloji Kullanımı

Rehberlerin teknolojiye dair gelişmeleri takip etme konusundaki eğilimleri, mesleki yeterliliklerinin güncellenmesi açısından önemli bir veri oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük bir bölümü, teknolojik yeniliklere ulaşma ve takip etme yönünde düzenli bir çaba içerisinde olduklarını belirtmektedir. Müzelerde kullanılan teknolojilerin etkili biçimde değerlendirilebilmesi için güncel bilgiye erişim sağlama çabası, rehberlerin kendi alanlarında güncel kalma arzularını da yansıtmaktadır.

“Teknolojik gelişmeleri yakından takip eder ve faydalanırım” (Katılımcı 21)

“Tabii ki ederim. Anlatımı güçlendirmek açısından bazen faydalı” (Katılımcı 22).

Teknoloji takibinin yanında, rehberlerin teknolojiye yönelik bireysel tutumları da mesleki gelişim açısından belirleyici rol oynamaktadır. Katılımcıların bir bölümü, teknolojik araçlara mesafeli yaklaştığını belirtmiştir. Bazıları teknolojiye doğrudan karşı olmadığını ifade etse de, kullanım kararlarını eserin niteliği, anlatım biçimi ve ziyaretçi profili doğrultusunda değerlendirmektedir.

“Yenilik faydalıdır fakat mesleki eğitim açısından pek sanmıyorum” (Katılımcı 22)

“Gelişmeye bağlı olarak evet veya hayır olarak değişir” (Katılımcı 11).

Müze rehberliğinde anlatım süreçleri giderek daha etkileşimli hâle gelirken, akıllı uygulamalar bu dönüşümün temel aktörlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Şekil 4'te görüldüğü üzere, bu tema Etkileşimli Anlatım Teknikleri ve Dijital İçeriklerin Rehber Anlatımına Katkısı başlıkları altında yapılandırılmıştır. Katılımcı görüşlerine göre, teknoloji destekli anlatım yöntemleri ziyaretçilerin dikkatini toplamada, bilgiyi anlaşılır kılma ve anlatım sürecini desteklemede yüksek işlevsellik göstermektedir. Özellikle “Anlatımı Güçlendirme ve Kolaylaştırma” koduna yapılan yoğun atıflar, teknolojik destekli anlatımların rehberler tarafından aktif biçimde benimsendiğini ve sahada uygulandığını göstermektedir.

Şekil 4. Akıllı Uygulamaların Anlatıma Etkisi Temasına İlişkin Kod Matrisi

Kod Sistemi	KATILIMCILAR
✓ Akıllı Uygulamaların Anlatıma Etkisi	
✓ Etkileşimli Anlatım Teknikleri	
• Teknoloji Destekli Anlatımın Ziyaretçiye Etkisi	
• Anlatımı Güçlendirme ve Kolaylaştırma	
• Ziyaretçi Deneyimine Katkısı	
✓ Dijital İçeriklerin Rehber Anlatımına Katkısı	
• Daha Açıklayıcı ve Zengin İçerikler	
• Bilginin Daha Kalıcı Hale Gelmesi	
• Teknolojik Desteklerin Yetersizlikleri	

Dijital içeriklerin rehber anlatımına olan etkisi yalnızca destekleyici bir unsur olarak değil, aynı zamanda anlatımın niteliğini doğrudan etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir. “Daha Açıklayıcı ve Zengin İçerikler” ve “Teknolojik Desteklerin Yetersizlikleri” kodları arasında oluşan karşıtlık, bu alandaki değerlendirmelerin ne denli çok boyutlu olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı rehberler teknolojik içeriklerin bilgi aktarımını güçlendirdiğini ve anlatımı daha kapsayıcı hâle getirdiğini belirtirken, bazıları ise bu içeriklerin standart ve yüzeysel kaldığını, anlatımın özgünlüğünü gölgeleyebileceğini dile getirmektedir. Teknoloji destekli anlatım tekniklerinin ziyaretçiler üzerindeki etkisi katılımcılar tarafından oldukça anlamlı bulunmuştur. Anlatımı kolaylaştırıcı özellikleri sayesinde ziyaretçilerin karmaşık içerikleri daha hızlı ve net biçimde kavradığı ifade edilmiştir. Özellikle akıllı uygulamaların rehber anlatımına eşlik etmesi, soyut bilgilerin somutlaştırılmasını sağlamaktadır.

“En önemlisi ziyaretçilerin anlamasını kolaylaştırır” (Katılımcı 2)

“Kesinlikle sunar çünkü müze ile ilgili anlatılan unsurların bir akıllı uygulama sayesinde hayata geçirilmesi kişi deneyimi açısından değerlidir” (Katılımcı 9).

Anlatımı güçlendirme ve kolaylaştırma yönündeki katkılar da sıkça vurgulanmıştır. Rehberler, teknolojinin bilgi aktarımında sadece destekleyici değil aynı zamanda yapıcı bir rol oynadığını belirtmiştir. Özellikle simülasyon gibi etkileşimli öğeler, anlatımı daha etkili hale getirmekte ve rehberin anlatım becerilerine olumlu katkılar sunmaktadır.

“Görsel destek sayesinde anlatım güçlenir” (Katılımcı 5).

Özellikle çocuklar gibi küçük yaş gruplarının teknolojik uygulamalara daha hızlı adapte olması, anlatımın etkisini daha da artırmaktadır.

“İnsanların gözünde canlandıramadığı durumlarda bu uygulamalar bizlere kolay ve etkili sunum yapma imkanı sağlar” (Katılımcı 9)

“Daha anlaşılır, açıklayıcı ve dikkat çekici olmasını sağlar” (Katılımcı 24).

Dijital içeriklerin kullanımı, anlatılan bilgilerin kalıcılığını da artırmaktadır. Görsel-işitsel öğelerle desteklenen anlatımların daha akılda kalıcı hale geldiği vurgulanmıştır. Teknolojik unsurların geçmişe dair hikâyeleri daha somut bir şekilde yansıtabilmesi, özellikle çocuklar ve ilk kez müze gezen ziyaretçiler için etkili öğrenme imkânları sunmaktadır.

“Görsel ile zenginleşmiş bir aktarım daha anlaşılır ve kalıcı olur” (Katılımcı 8)

“O zamanın şartlarını anlatabilmek için iyi bir yöntem” (Katılımcı 6)

“Bilgiyi daha kalıcı hale getirmek” (Katılımcı 19).

Bazı rehberler ise teknolojik içeriklerin rehber anlatımını yeterince desteklemediğini dile getirmiştir. İçeriklerin standartlaştırılmış yapısı, anlatımın çeşitliliğini sınırlamakta ve rehberin özgün anlatım becerilerinin önüne geçebilmektedir.

“Hayır katılmıyorum. Müzede gezerken her eser o şekilde kullanılmamalı. Hayal gücünü kullanarak eseri gözümüzde canlandırmak da önemlidir. Bundan dolayı hangi esere uygulanacağı dikkatli bir şekilde belirlemelidir” (Katılımcı 9)

“Hiçbir teknoloji müzedeki objeleri, geçmiş yaşamları ve kültürleri tam olarak anlatamaz. Müze, teknolojik bir info merkezi olmadığı gibi simülasyon merkezi de değildir. Müzedeki teknolojiler müze kimliğini koruyacak yeterlilikte olmalıdır. Müzedeki teknoloji etkili bir anlatım için rehberlere sınırlı oranda katkı sağlar” (Katılımcı 21).

Bazı rehberler teknik yetersizliklerin pratikte ciddi sorunlara neden olduğunu belirtmiştir. Sergi alanlarında yer alan teknolojik sistemlerin bakım ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da kullanımın karmaşık olması, teknolojik içeriklerin etkinliğini azaltmaktadır.

“Evet desteklerim ama sergi yoğunluğu açısından bunun mümkün olacağını düşünmüyorum” (Katılımcı 2)

“Müzelerde bulunan teknolojik uygulamaların anlatımı etkileyeceğini düşünmüyorum” (Katılımcı 23).

Bazı katılımcılar ise teknolojinin bilgi sunma biçiminin rehber anlatımı ile değiştiğini vurgulamıştır. Dijital içerikler sade ve yüzeysel bir anlatım sunarken, rehberlerin anlatımı daha derinlikli ve bağlamsaldır. Bu farkın özellikle uzman rehberlerin anlatımlarında öne çıktığı, teknoloji ile anlatımın örtüşmediği durumlarda rehberin anlatımının daha etkili olduğu belirtilmiştir. Böyle durumlarda teknolojik araçlar yalnızca sınırlı düzeyde katkı sunabilmektedir.

“Evet. Mevcut teknolojinin rehberler ve ziyaretçiler açısından kolay ve anlaşılır olduğu söylenebilir. Ama aynı teknolojinin rehberler açısından yeterli olduğu söylenemez. Teknoloji yalın bilgi verirken rehberler bir objeyi daha anlaşılır biçimde ve etraflıca anlatırlar” (Katılımcı 21).

Teknolojinin rehberlik mesleğindeki etkisi, yalnızca araçlara sahip olmakla değil, aynı zamanda bu araçları etkin biçimde kullanma yetkinliğiyle doğrudan ilişkilidir. Şekil 5’te görüldüğü üzere bu tema üç ana kategori altında şekillenmektedir: Rehberlerin Dijital Okuryazarlık Seviyesi, Yeni Teknolojilere Uyum Sağlama Becerisi ve Teknolojik Araçların Mesleki Kullanımı. Özellikle “Teknolojik gelişmeleri takip eden rehberlerin avantajları” koduna yapılan yoğun atıflar, güncel bilgiyle donanmış olmanın mesleki performans üzerindeki olumlu etkisini ortaya koymaktadır.

Şekil 5. Teknolojik Hazır Bulunuşluk ve Bilişsel Yeterlilik Temasına İlişkin Kod Matrisi

Kod Sistemi	KATILIMCILAR
● Teknolojik Hazır Bulunuşluk ve Bilişsel Yeterlilik ● Rehberlerin Dijital Okuryazarlık Seviyesi ● Rehberlerin teknoloji kullanımına yatkınlığı ● Dijital araçlarla çalışma konusunda yeterlilik düzeyi ● Teknolojiye açık olan ve kapalı olan rehberler arasındaki farklar ● Yeni Teknolojilere Uyum Sağlama Becerisi ● Teknoloji kullanımını öğrenme sürecinde yaşanan zorluklar ● Dijital araçların sürekli güncellenmesi nedeniyle adaptasyon gerekliliği ● Teknolojik değişimlerin rehberler üzerinde yarattığı baskılar ● Teknolojik Araçların Mesleki Kullanımı ● Rehberlerin teknolojiye uyum sağlama çabaları ● Dijital uygulamaların meslek pratiği içindeki rolü ● Teknolojik gelişmeleri takip eden rehberlerin avantajları	

Rehberlerin teknoloji kullanımına yönelik yatkınlıkları, rehberlik mesleğinde dijital araçların benimsenmesinde belirleyici bir unsur oluşturmaktadır. Teknolojiye açık olan rehberlerin bu araçlardan daha fazla fayda sağladığı, bilgi aktarım sürecinde daha özgüvenli hareket edebildikleri anlaşılmaktadır.

“Daha az problemlerle karşılaşacağımı düşünüyorum. Çünkü teknolojinin faydalarını yüksek düzeyde kabul ediyorum” (Katılımcı 2).

“Rehberin teknoloji ile olan ilişkisine bağlı olduğunu düşünüyorum” (Katılımcı 20).

Teknolojiye açık olan ve olmayan rehberler arasında gözlemlenen farklar, müze anlatımının niteliğinde de ayrışmalara neden olmaktadır. Dijital içeriği etkin kullanan rehberlerin anlatımı zenginleştirebildiği, zaman tasarrufu sağladığı ve ziyaretçiyi daha kolay yönlendirebildiği ifade edilmektedir. Ancak teknolojiye mesafeli duran rehberlerin zamana karşı dirençli yapı ve geleneksel anlatım biçimlerine sadık kaldıkları da görülmektedir.

“Hayır desteklemem. Her bir eser için akıllı uygulamalar tur gezisini çıkmaza sokar ve tur programını uzatır” (Katılımcı 3).

Yeni teknolojilerin öğrenilme süreci, rehberler açısından zaman zaman zorlayıcı olabilmektedir. Özellikle programların işleyişine dair teknik bilginin eksikliği, rehberlerin bu süreçte karşılaştıkları temel sorunlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

“Programı kullanımını öğrenme sürecinde problem yaşayabilirim” (Katılımcı 20)

“Önce kullanacağım teknolojiyi hakkında yeterli bilgiyi alırım, kullanırken sorun yaşamam ve problemlerle karşılaşmam” (Katılımcı 21).

Ancak teknolojinin meslek pratiğinde sağladığı katkı, rehberin kullanım becerisi ve anlatım yeteneğiyle doğru orantılı biçimde değerlendirilmektedir.

“Evet takip ederim. Çünkü tur esnasında müşteriler soru sorduğunda bilmemek ya da haberdar olmamak izlenimi verilmesi rehberin turistlerde kötü algı oluşmasına zemin hazırlar” (Katılımcı 3).

Teknolojik gelişmeleri aktif biçimde takip eden rehberlerin, sahadaki uygulamalarda daha az zorluk yaşadıkları ve ziyaretçilere karşı daha güvenli bir duruş sergiledikleri anlaşılmaktadır. Rehberlerin gelişmeleri izleme çabası, mesleki yeterliliklerini korumak açısından önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

“Ederim. Her ay mutlaka bir defa müze sitelerini ziyaret ederim” (Katılımcı 2)

“Evet. Çünkü teknoloji kullanımını yakından takip etmekteyim” (Katılımcı 3).

Teknolojik gelişmeleri düzenli takip eden rehberlerin, dijital araçlardan daha etkili biçimde faydalandıkları ifade edilmektedir.

“Yeterli buluyorum, teknolojik çalışma sonrası yenilik hakkında bir yazı yazılıp rehberlerle paylaşılsa daha verimli olabilir” (Katılımcı 1).

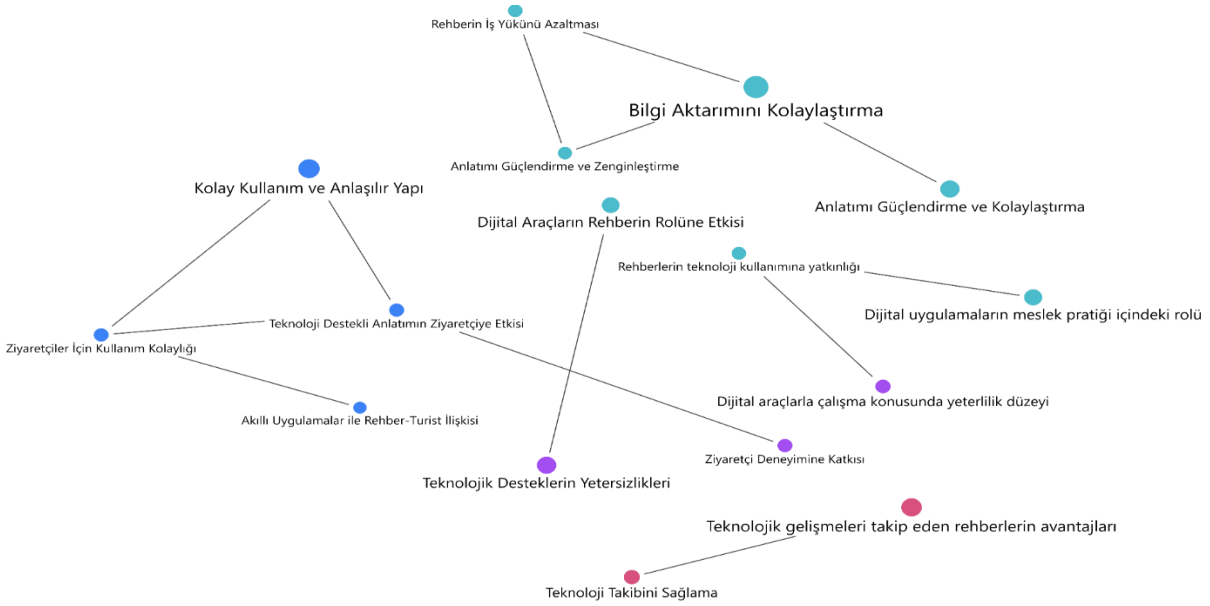
Katılımcıların görüşleri dikkate alındığında, teknolojik araçların rehberlik mesleği içinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Ancak bu araçların etkili biçimde kullanılabilmesi için rehberlerin güncel kalması, teknolojik yeterliliklerini sürdürmesi ve anlatım niteliğini kaybetmeden teknolojiyle uyumlu bir performans sergilemesi gerekmektedir. Teknolojinin bir destek unsuru olarak algılanması ve mesleki kimliğin önüne geçmemesi yönündeki hassasiyet, rehberlik mesleğinde denge arayışının sürdüğünü göstermektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Rehberlik hizmetlerinde teknolojik araçların kullanımı giderek daha kapsamlı bir yapıya kavuşmaktadır. Teknolojinin anlatım süreçlerine etkisi, rehberlerin sahadaki uygulamalarına doğrudan yansımaktadır. Anlatımda görsellik ve etkileşim arayan ziyaretçi profilleri, teknolojik desteklerin katkısıyla daha doyurucu deneyimler yaşamaktadır. Teknolojinin rehber anlatımına eşlik etmesi, içeriklerin daha düzenli aktarılmasını mümkün kılmaktadır. Rehberin anlatı bütünlüğünü koruması, dikkat dağınıklığını önleyen dijital desteklerle daha kolay hale gelmektedir. Katılımcıların çoğu, özellikle bilgi yoğunluğu yüksek müze bölümlerinde teknolojinin sağladığı destek sayesinde anlatımda akıcılığın arttığını ifade etmektedir. Anlatımın ritmini koruyan bu destekler, rehberin sözlü ifadesini tamamlayıcı bir özellik taşımaktadır.

Katılımcı ifadelerinde yer alan değerlendirmeler, rehberin teknolojiyle kurduğu ilişkinin anlatım kalitesini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Dijital okuryazarlık düzeyi yüksek olan rehberlerin, anlatım süreçlerinde daha etkili oldukları gözlemlenmektedir. Teknolojik sistemlere hâkimiyet, rehberin anlatımı kontrol etmesini kolaylaştırmakta ve ziyaretçiyle daha aktif bir iletişim kurulmasını sağlamaktadır. Katılımcıların değerlendirmelerine göre, dijital araçları etkin kullanan rehberlerin anlatım kalitesi daha tutarlı bir yapıya sahiptir. Katılımcıların bir kısmı, teknolojinin mesleki rol algısını zayıflatabileceği yönünde endişeler taşımaktadır. Anlatımın tümüyle dijital sistemlere bırakılması durumunda, rehberin etkileşim kurma gücünün sınırlanabileceği dile getirilmektedir. Bu görüşe göre, teknolojinin gereğinden fazla ağırlık kazanması, rehberin mesleki kimliğini gölgede bırakabilmektedir. Etkili bir anlatımın ancak anlatıcının özgünlüğüyle mümkün olabileceği düşüncesi, rehberliğin hâlâ insani bir yön taşıdığına işaret etmektedir. Katılımcılar arasında bu hassasiyeti vurgulayanların çoğu, teknolojiyi kontrollü ve yerinde kullanmanın önemine dikkat çekmektedir. Bu bulgular ışığında, teknolojinin rehberlik mesleğindeki işlevi sabit bir biçimden ziyade, bağlama göre şekillenen dinamik bir yapıya sahiptir.

Şekil 6. Araştırma Temalarına İlişkin İlişki Haritası

Şekil 6’da, tematik kümelenmelerin rehberlik pratiğindeki teknolojik yansımaları anlamada önemli ipuçları sunduğu görülmektedir. Haritada birbirine daha sıkı bağlı dört kümelenmenin varlığı, teknolojinin farklı boyutlarda nasıl bir etkileşim ağı oluşturduğunu göstermektedir. Lacivert renkli kümelenmede yer alan “kolay kullanım ve anlaşılır yapı”, “ziyaretçiler için kullanım kolaylığı”, “teknoloji destekli anlatımın ziyaretçiye etkisi” ve “akıllı uygulamalar ile rehber-turist ilişkisi” kodlarının aynı grup altında toplanması, anlatımın ziyaretçiye doğrudan etkisini merkez alan bir ilişki örüntüsüne işaret etmektedir. Bu kümelenmeyle bağlantılı olarak Şekil 6’da açık mavi renkle gösterilen kümede, teknolojinin rehberin bilgi aktarımı üzerindeki rolü öne çıkmaktadır. “Rehberin iş yükünü azaltması”, “bilgi aktarımını kolaylaştırma”, “anlatımı güçlendirme ve zenginleştirme”, “dijital araçların rehber rolüne etkisi”, “rehberlerin teknoloji kullanımına yatkınlığı” ve “dijital uygulamaların meslek pratiği içindeki rolü” kodlarının bu grupta yer alması, rehberlerin teknolojiye olan yaklaşımının işlevsellik odaklı olduğunu göstermektedir.

Eflatun renkle gösterilen kümelenme, teknolojik yeterlilik ve desteklerin sınırlılıkları etrafında şekillenmektedir. Bu kümelenmede yer alan “teknolojik desteklerin yetersizlikleri”, “ziyaretçi deneyimine katkısı” ve “dijital araçlarla çalışma konusunda yeterlilik düzeyi” gibi kodlar arasında daha seyrek ilişkilerin kurulmuş olması dikkat çekmektedir. Kodlar arası bağların önceki kümelerle kıyasla daha zayıf olması, bu alanda görüşlerin çeşitliliğini ve bağlamlara göre farklılaşan yorumları yansıtmaktadır. Pembe renkli kümelenme, diğer kümelerden ayrıran yapıyla dikkat çekmektedir. Bu grupta yalnızca iki kod yer almakta; “teknoloji takibini sağlama” ve “teknolojik gelişmeleri takip eden rehberlerin avantajları” kodları birbirleriyle güçlü biçimde bağlantılıdır, ancak diğer kümelerle bağlantı kurmamaktadır.

Şekil 7. Tekrar Eden İfadeler-Kelime Bulutu

Şekil 7 incelendiğinde, çalışmada en fazla tekrar eden kavramların temalarla güçlü biçimde örtüştüğü görülmektedir. “Teknoloji”, “yeterli”, “anlaşılır”, “kolay” ve “faydalı” gibi sözcüklerin sıklıkla yer alması, rehberlerin teknolojiye yönelik değerlendirmelerinde hem işlevselliğe hem de kullanıcı dostu niteliklere odaklandığını göstermektedir. “Müze”, “rehber”, “anlatım” ve “uygulama” gibi terimlerin görece daha küçük ama merkezi konumda bulunması, değerlendirmelerin teknolojik içerikler kadar bağlamla da ilişkili biçimde şekillendiğine işaret etmektedir. Özellikle “akıllı”, “anlatım”, “bilgi” ve “takip” gibi kavramların birlikte

görünmesi, teknoloji kullanımının yalnızca araçsal değil aynı zamanda stratejik olarak düşünüldüğünü ortaya koymaktadır. Diğer husus, “takip”, “gelişmeler” ve “eğitim” gibi kavramların yoğun biçimde temsil edilmesidir. Bu kavramların Şekil 6’daki pembe kümeyle içerik düzeyinde ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle teknolojik gelişmeleri izleme ve bu gelişmelere adapte olma süreci, rehberlerin mesleki niteliği üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. “Takip” kavramının bu kadar güçlü şekilde yer alması, teknolojinin sadece kullanılabilirliğini değil, sürdürülebilirliğini de bir gereklilik hâline getirdiğini göstermektedir. Bu vurgu, teknolojiyle uyumlu kalmanın süreklilik arz ettiğini ve mesleki yeterliliğin zamansal bir doğrultuda geliştiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 7’deki dağılım aynı zamanda bazı çelişkili durumların da altını çizmektedir. “Yeterli” ve “farklı” sözcüklerinin aynı bulut içerisinde yoğun biçimde yer alması, teknolojik uygulamaların değerlendirilme biçiminin sabit olmadığını düşündürmektedir. Katılımcıların bir kısmı teknolojiyi yeterli bulurken, bir kısmı mevcut sistemleri yetersiz veya eksik içerikli olarak değerlendirmiştir. Bu durum, rehberlerin kişisel tutumlarının, mesleki deneyim düzeylerinin ve teknolojiye dair beklentilerinin farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla Şekil 7’nin sunduğu görsel veri, yalnızca olumlu kavramları değil, değerlendirmelerdeki çeşitliliği de göz önüne seren bir yansıma niteliği taşımaktadır.

Türkiye’nin sahip olduğu zengin kültürel miras unsurlarının herbiri için ayrı çalışma grupları oluşturularak ,uzman kişiler tarafından uzun vadeli geliştirilebilir bir proje sonucunda ses getiren ,rağbet gören mimari ve eserleri ile öne çıkan çağdaş müzeler inşa edilmelidir. Troya eşsiz hikayesi ile birlikte hem antik kent hem de müze konsepti ile bereber yenilikçi bir yapı ile değişimlere uyum sağlayan müze görünümünü önümüzde zaman dilimlerinde arzu edilen düzeye ulaşacaktır.

Turist rehberleri sahip oldukları bilgi birikimi ile birlikte özellikle ülkeye gelen ziyaretçilere zengin kültürel öğeleri aktarmada önemli bir görev üstlenmektedir. Destinasyonlar içerisinde müze ziyaretleri esnasında anlatım kolaylığı,zenginliği ve aktarım hızı ile ilgili akıllı teknoloji imkanlarından fazlasıyla yararlanmaktadır. Günümüzde teknoloji hızla gelişmekte ve bu gelişmeleri müzelere yansıtmak anlamında dünyadaki örneklerini de incelemek suretiyle modern müzeciliği tam anlamıyla uygulama noktasında Troya Müzesi özelinde geçmişin tüm izlerini yerli ve yabancı ziyaretçilere akıllı teknoloji uygulamalarının imkanlarını sunmak adına çalışmalara aralıksız devam edilmelidir.

Kaynakça

- Altun, G., ve Zencirkıran, M. (2021). “Akıllı Kampüs Teknolojileri ve Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma”. *Mimarlık ve Yaşam*, 6(2), 319-336. <https://doi.org/10.26835/my.850103>
- Çakmak, T. F. ve Demirkol, Ş. (2017). Teknolojik gelişmelerin turist rehberliği mesleğine etkileri üzerine bir swot analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(7), 221-235. <https://doi.org/10.29029/busbed.317656>.
- Coşkun, C. (2021). Sanat Müzelerinde Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 3(2), 103-123.
- Çokal, Z. ve Aslan, Z. (2016). “Profesyonel Turist Rehberinin Kültürel Değerlere Katkısına İlişkin Turist Algılamaları”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4 (1): 53–69.
- Diker, O. (2019). “Karma Gerçeklikli Görsel Müze Olarak Troya Müzesinin Karma Görsellik Yöntemi ile İncelenmesi”. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(1), 197-224. Doi: <https://doi.org/10.32958/gastoria.523617>.
- Düzgün, E. (2022). “Turist rehberlerinin dijital turizmdeki gelişmelere bakışı”. *Turizm Akademik Dergisi*, 9(1), 193-208.
- Ecer, E. (2023). “Teknolojik yenilikler doğrultusunda müzelerde sergileme yöntemlerinin değişimi”. *Digital International Journal of Architecture Art Heritage*, 2(1), 77-89.
- Erbay, M. (2021). “Müzelerde kullanılan iletişim teknolojileri”. *Yeni Yüzyıl’da İletişim Çalışmaları*, 1(3), 32-38.
- Ersoy, U. (2016). Türk Müzeciliğinde Mevcut Durum Analizi, Ankara. <https://cagdasmuzebilim.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/384/2017/02/Q1.Mevcut-Durum-Analizi.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Güzel, T. ve Sucaklı, G. (2020). “Müze turizminde artırılmış gerçeklik teknolojisi uygulamaları; Dünya ve Türkiye örnekleri”. *Journal of Tourism Research Institute*, 1(2), 71-82.

- İşçi, C., Güzel, B., Maktal Canko, D., İşçi, T. ve Moroğlu, F. (2020). “Müze deneyimi: yönetim ve ziyaretçi perspektiflerinin karşılaştırılması”. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 29-45.
- Kalaba, B. (2022). “Kültürel mirasın sürdürülebilirliği kapsamında müzelerin önemi”. *Turizm Ekonomi Ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 102-112.
- Karahan S., Uca, S. ve GÜDÜK, T. (2022). “Nitel araştırmalarda görüşme türleri ve görüşme tekniklerinin uygulanma süreci”. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 78-101. [https://doi.org/ 10.47105/nsb.1118399](https://doi.org/10.47105/nsb.1118399).
- Kuyrukçu, E. Y. (2021). “Bir “yapı” değil bir “his” yaratmak: Troya müzesi örneği”. *Online Journal of Art and Design*, 9 (3), 53-70.
- Künüçen, H. H. ve Samur, S. (2021). “Dijital çağın gerçeklikleri sanal, artırılmış, karma ve genişletilmiş gerçeklikler üzerine bir değerlendirme”. *Yeni Medya*, 11, 38-62.
- Manav, A. ve Soybalı, H. H. (2020). “Turist rehberi adaylarının uygulama gezilerinden beklentilerinin ve memnuniyet düzeylerinin araştırılması”. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 3(1), 18-31. Doi: <https://doi.org/10.34090/tured.738056>
- Solak, M. (2012). Öğretmenlerin Akıllı Tahta Kullanımına Karşı Tutumlarının Teknoloji Kabul Modeline Göre İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya
- Sönmez, E. ve Akgül, H. (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Teknolojiye Hazır Bulunuşluk Düzeyi Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Erciyes Üniversitesi Örneği”. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(26), 305-327.
- Uzun, Y. ve Gözel, O. (2022). “Artırılmış gerçeklik uygulamalarının kültürel miras alanlarına etkisi”. *Avrupa Bilim Ve Teknoloji Dergisi*. 33, 280-284. Doi: <https://doi.org/10.31590/ejosat.1021825>